

-વન્દેમાતરમ્-

રાષ્ટ્રીય ગરબાવળિ.

પ્રાણ પ્રાણેરે, પ્રાણ પ્રાણે ભરી સ્વદેશભાવ,
સહુ રાષ્ટ્રગાન ગાવા, ઘડીક આવળે રે લોલ

સમહકર્તા-

નટવરલાલ વીમાવાળા.

પ્રગટકર્તા—

ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર.

૧૮૦—કેળાંપીઠ

સુરત.

પ્રકાશક—

નરવરલાલ વીમાવાળા

ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર

કેળાંખીઠ-મુરત.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
૧૯૨૩-૨૪
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ સંગ્રહ

આવૃત્તિ ત્રીજી

૦-૪-૦

૧૯૨૩—૭૬

—મુદ્રક

નરવરલાલ વીમાવાળા

ગાંડીવ મુદ્રણાલય

કેળાંખીઠ—મુ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

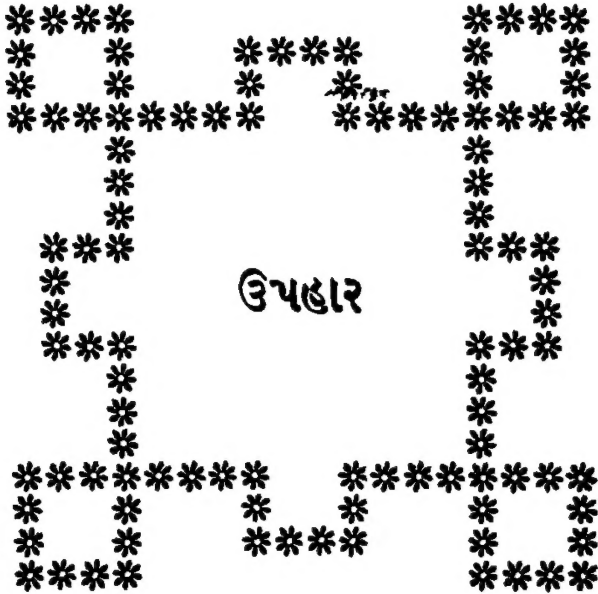
અનુક્રમાક ૧૦૮૬૬ વર્ગિક

પુસ્તકનુ નામ <142721 21251411

વિષય ઈ- ૪

શ્રી _____ ને

પરમ પ્રેમ પૂર્વક—

_____ તરફથી

બે બોલ.

ગુજરાતમા રાષ્ટ્રીય ભાવનાનો જે નવો યુગ મડાગો છે, તેની પ્રતિમા રૂપે ધણુએ રાષ્ટ્રીય કાવ્યો રચાયા છે પરંતુ ગુજરાતના કાવ્યશૌખીનુ વિશિષ્ટ લક્ષણુ-જે અન્ય પ્રાંતોમા નજરે નથી પડતુ તે ગરબાનો ઉપયોગ તો સ્વરાજનુ કીર્તન કરવામા ઝાઝો નથી થયો છતાં એ દિશામા પ્રયત્ન નથી થયા એમ નથી ગુજરાતના સ્ત્રીજનોમા રાષ્ટ્રીય ભાવના પ્રેરવા ગરબાનુ સાધન બહુ ઉપયોગી છે, એમા શક નથી અને એ સાધનનો પૂરો લાભ મળે એટલા ખાતર તેમજ રાષ્ટ્રીય કન્યાશાળાઓની એક જરૂરિયાત પૂરાય એ ધરિદાથી છુટાછવાયા રાષ્ટ્રીય ગરબાઓનો સમૂહ ગુજરાતને ચરણે ધર્યો છે એમા ત્રુટિઓ તો હશેજ, છતાં, આશા છે કે પ્રથમ પ્રયત્ન માની લઇ ગુજરાત તેની યોગ્ય કદર કરશે વિદ્વજનોને આ સમૂહની ખામીઓ દર્શાવવા ખાસ અરજ છે, જેથી બીજી આવૃત્તિ વખતે તેમની સૂચનાઓનો ઉપયોગ થઇ શકે.

દ્વાયુન શુકલપક્ષીય
તૃતિયા ૧૯૭૮

}

બીજી આવૃત્તિ.

પહેલી આવૃત્તિ જેમણે વાંચી હશે-જેઠા હશે, તેઓને આ નવી આવૃત્તિ એ નવા પુસ્તક સમીજ ભાસશે

કારણ પહેલી આવૃત્તિ યોજતી વખતે કન્યાશાળાની જરૂરિયાતનું દૃષ્ટિબિન્દુ રાખ્યું હતું આ નવી આવૃત્તિ નાના મોટા સૌ કોઈ વાંચે, ને તેનો ઉપયોગ કરે એ હેતુથી એમાં વધારે વિશાળ દૃષ્ટિબિન્દુથી ચૂંટણી કરી છે વાચકવર્ગને એ અનુકૂળ થાય છે કે કેમ તે તો આગળ જણાશે

આ પુસ્તકનો ઉપયોગ કરનાર પ્રત્યેક બહેનને અમે ભૂલચૂક તથા સુધારા વધારા માટે સૂચનાઓ કરવા ખાસ વિનવિએ છીએ

કાગળ સુદ છઠ્ઠું }
૧૯૭૯ }

ત્રીજી વેળા—

ની પ્રસ્તાવનામાં ઝાઝું લખવાનું નથી, કારણ કંગોળ ફેરફાર કર્યો નથી ઉઠાવતી નજરે કાગળ વધારે ઉત્તમ વાપર્યા છે, તે શિવાય તો આ બીજી આવૃત્તિનું સસ્કરણ છે

બાદરવા વદ }
સાતમ ૧૯૭૯ }

નરવર વીમાવાળા.

—સાંકળિયું—

૧	નયનય ગરવી ગુજરાત	૧૧
૨	ગુણવતી ગુજરાત.	૧૩
૩	ગુર્જરી કોણ કહે કમાલ ?	૧૪
૪	ગુર્જરી સ્તવન	૧૬
૫	ગુજરી ગૌરવ	૧૭
૬	ધન્ય મારી ભરતભૂમિરે	૧૯
૭	માડીની ઝુપડી	૨૧
૮	ભારતના યશોગાન	૨૨
૯	ભારતી ક્ષીગીત	૨૫
૧૦	ભારતી પૂજા	૨૬
૧૧	સતર કાતોને	૨૭
૧૨	સ્વદેશી	૨૮
૧૩	સતરને તાતણે	૨૯
૧૪	રેટિયો.	૩૦
૧૫	રંગીલો રેટિયો.	૩૨

૧૬ દેશનો રત્નભંડાર	૩૪
૧૭ વીરહાક	૩૫
૧૮ હિન્દનો ઉદ્ધારનાર	૩૯
૧૯ રાસ	૪૦
૨૦ ગાંધીજી	૪૧
૨૧ ગાંધીજીનો કારાવાસ	૪૩
૨૨ ગાંધી મહિમાનો રાસડો	૪૫
૨૩ ગાંધીજી	૫૧
૨૪ ટોળા ઉતર્યા	૫૩
૨૫ પહેનો પ્રત્યે	૫૭
૨૬ રણે વિદાય	૫૯
૨૭ ગુજરાતનો યમકુડ	૬૦
૨૮ વીરબાળાનો રાસ	૬૧
૨૯ હિન્દદેવીનો વિલાપ	૬૨
૩૦ સ્વામીને વિનતિ	૬૪
૩૧ આમત્રણ	૬૫
૩૨ વીરને વિદાય	૬૬
૩૩ બ્રહ્મારિષ્ટીઓ ગીત	૬૯
૩૪ સ્વરાજનો ગરબો	૬૯
૩૫ હિન્દુ ભવિષ્ય	૭૦

રાષ્ટ્રીય

ગ ર ગ
ર આ ર
વ વ
જિ જિ

૧. “ જય જય ગરવી ગુજરાત ”

જય જય ગરવી ગુજરાત !

જય જય ગરવી ગુજરાત !

દીપે અરણ્ય પરભાત !

ધ્વજ પ્રકાશશે ઝળળ કસુમ્મી પ્રેમ-શૌર્ય અકિત,
તુ ભણુવ ભણુવ નિજ સતતિ સહુને પ્રેમભક્તિની રીત,

ઉચ્ચી તુજ સુદર જાત,

જય જય ગરવી ગુજરાત !

(૧૧)

* ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત. *

ઉત્તરમા અખામાત,

પુરવમા કાળીમાત,

છે દક્ષિણ દિશામા કરન્ત રક્ષા કુન્તેશ્વર મહાદેવ,
ને સોમનાથ ને દારિકેશ એ પશ્ચિમ કેરા દેવ—

છે સહાયમા સાક્ષાત,

જય જય ગરવી ગુજરાત !

નદી તાપી નર્મદા જોય,

મહી ને ખીજી પણ જોય,

વળી જોય સુભટના જુદરમણને રત્નાકર સાગર,
પર્વત ઉપરથી વીર પૂર્વજો દે આશ્વિપ જયકર—

સપે સોઢે સહુ જાત,

જય જય ગરવી ગુજરાત,

તે અણહિલવાડના રગ,

તે સિદ્ધરાજ જયસિંગ,

તે રગ થકી પણ અધિક સરસ રગ થશે સત્વરે માત,
શુભ શકુન દિસે મધ્યાહ્ન શોભશે, વીતી ગઇ છે રાત—

જન ધૂમે નર્મદા સાથ,

જય જય ગરવી ગુજરાત !

—કવિ નર્મદ

૨. ગુણવતી ગુજરાત

ગુણવતી ગુજરાત, અમારી ગુણવતી ગુજરાત,
 નમીએ નમીએ માત ! અમારી ગુણવતી ગુજરાત !
 મોઘિરા તુજ મણિમડપમા ઝૂકી રહ્યા અમ સિસ,
 માત મીરી તુજ ચરણ પડીને મામીએ શુભ આશિષ !
 અમારી—

મીડી મનોહર વાડી આ તારી નદનવનશી અમેલ,
 રસકૂલડા વીણુતા વીણુતા ત્યા કરીએ નિત્ય કલ્સોલ !
 અમારી—

સત મહત અનત વીરોની વ્હાલી અમારી માત !
 જય જય કરવા તારી જમતમા અર્પણુ કરીએ જત !
 અમારી !

ઉડા ઘોર અરણ્ય વિષે કે સુંદર ઉપવન માય,
 દેશ વિદેશ અહોનિશ અતર એકજ તારી હાય,
 —અમારી

* ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

રસસરિતા રસભર અમીઝરણા રત્નાકર ભરપૂર,
પુણ્યભૂમિ ક્ષણકુલ ઝઝમી, માત ! રમે અમ ઉર !

અમારી—

હિંદુ, મુસલમાન, પારસી સર્વે માત ! અમે તુજ બાળ,
અગ ઉમગ ભરી નવરંગે કરીએ સેવા સહુ કાળ !

અમારી—

ઉર પ્રભાત સમા અજવાળી, ટાળી દો અધાર !
એક સ્વરે સહુ ગગન ગજવનો, કરીએ જયજયકાર !

અમારી—

નમીએ નમીએ માત, અમારી ગુણવતી ગુજરાત !

અમારી—

—શ્રી અરવિંદશર અખરદાર.

૩. ગુર્જરી કોણ કહે કંગાલ ?

ગુર્જરી કોણ કહે કંગાલ ?
માત તુજ મીરી દિલદરિયાવ !

(૧૪)

મીઠી મનોહર વાણી તારી, ઉર ઉરમા ગુફતય
રણુકારો રૂપેરી ઘટડી શો મા તારો થાય !

માત મુજ મીઠી દિલદરિયાવ—ગુર્જરી

અમારા ભાગ્ય હીણા છે આજ,

અપરમા કરતી ધરમા રાજ,

વિના અપરાધ તળવી માત,

ખાળકો કોટી દેના શાપ

અવનિ પર શુ અમ મરખા છે કો નિરભાગી લોક ?

માત સગી સમ પારકી શુ કદિ પૂરજે ઉરના કોડ ?

હાય ! ઉરમા કેં કેં થઈ જાય

હૃદયસર મારૂ આ ડહોળાય—ગુર્જરી

લવે જન પામર વગર વિચાર

કહે, છો ‘શુ શા પૈસા ચાર’ !

અમેને તેની શુ દરકાર ?

અમારે મન તુ હૈયાહાર

ઓછી અધૂરી જેની તેની, પણ મા તે તો માજ

કોણ તજે નગણા વિણ જગમા રક છતા નિજ માત ?

માત મુજ મીઠી દિલદરિયાવ

ગુર્જરી કોણ કહે કગાલ ?

—શ્રી કલ્યાણજી મહેતા

૪. ગુર્જરી સ્તવન

શીળી રાતમાં રે લોલ, રમીએ સહિયર સૌ સાથમારે લોલ
રમત વાટમાં રે લોલ, ફરીએ સહિયર નીતિ સાથમારે લોલ
શીળી રાતમાં રે લોલ, રમીએ સહિયર સૌ સાથમારે લોલ

હવે આજ આખડી રેલી મીડા સુર,
નૌતમ સ્નેહે ઉજવીએ ઉત્તમ ગુર્જરી નૂર

સખી ! વિશ્વની શી વાડી હિન્દ માવડી રે લોલ !
બલી હિન્દની રસિક ભૂમિ ગુર્જરી રે લોલ !
ફડી ગુર્જરીમાં પ્રૌઢ શોભા પાથરી રે લોલ !
સખી ! ગુર્જરી વિલાસવાડી આપણી રે લોલ !

શીળી રાતમાં રે —

હૃદય તથા પથુ હૃદયથી નમીએ સૌ જગરાય,
જન્મ લીધો આ ભૂમિમાં કુદરત જ્યાં છલકાય
તીણુ ગાતી મીઠી નદીઓ ત્યાં શી રમે રે લોલ !
પૂરા ખીલી ઝુલી ખેતરો ધીરા હસે રે લોલ !
વિવિધ રમ્ય નવલ પ્રજા ફળ ફૂલ છે રે લોલ !
સખી ! મધુરકરી પખીડાં પથુ આ વસે રે લોલ !

++ સપ્તમીય ગરબાવળિ. ++

મનહર મોહક ભૂગિ આ, આપણુ એનાં બાળ,
 નિર્મળ નેહુ શુ નહિ, ધરીએ એ પર બહાલ ?
 સખી ! માટે, હૃદય શુ ના બાળીએ રે લોલ !
 સખી ! ગુર્જરીનુ હિત શુ ના બાળીએ રે લોલ !
 સખી ! સ્વાર્થ એને કાળ શુ ના છાડીએ રે લોલ !
 સખી ! સમય આવે પ્રાણુને પણ પાડીએ રે લોલ !

શીળી રાતમા રે—

—શ્રી વસંતવિનોદી.

પ. ગુર્જરી ગૌરવ.

સખી ગુણીયલ ગુર્જર માત, નિત્ય નિત્ય નમીએરે.
 થઇ આપણુ સહુ રળીઆત, બહેનો રમીએરે.
 બ્યા નાના મોઠા રાષ્ટ્ર, નિત્ય નિત્ય રમીએરે,
 ઓખામડળ સૌરાષ્ટ્ર, બહેનો રમીએરે
 બ્યા ગિરિવર એ ગિરનાર, નિત્ય નિત્ય નમીએરે,
 શેતરૂને જય જયકાર, બહેનો રમીએરે

✽ ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત ✽

જોઈ દારિકા પાટણપૂર, નિત્ય નિત્ય નમીએરે,
વળી રૂઢમાળ સિદ્ધપુર, બહેનો રમીએરે
રૂઢ રાજનગરતુ શહેર, નિત્ય નિત્ય નમીએરે,
જ્યા ગાંધીજીની મહેર, બહેનો રમીએરે
ખેડુત છે બહાદુર લોક, નિત્ય નિત્ય નમીએરે,
એ ચરોતરને ચોક બહેનો રમીએરે
સુરતના ગુણીજન યાદ, નિત્ય નિત્ય નમીએરે,
સાક્ષરજ્ઞિ નડીઆદ, બહેનો રમીએરે
રૂડી પાવાગઢની સહેલ, નિત્ય નિત્ય નમીએરે,
જ્યા મહાકાળીના મહેલ, બહેનો રમીએરે
નદી સાબરમતીને તીર, નિત્ય નિત્ય નમીએરે
ત્યા દેશ ગજવતો વીર, બહેનો રમીએરે
ગાંધીજીનો એ ખોલ, નિત્ય નિત્ય નમીએરે,
ખાદી પહેરો દઈ કાલ, બહેનો રમીએરે

૬. ધન્ય મારી ભારતભૂમિ રે.

અવનિમાહી થહુ ઓપની ને કાઈ સત-સુબટ કેરી માતરે,

—ધન્ય મારી ભારતભૂમિરે

વિદ્યા-કલાની રૂડી વાટિકાને તારા ગભે રતન-મણિ જતરે-ધન્ય
ચરણે મહા નીર ઘૂઘવે ને શિરગતર હિમાલય પહાડરે—
માયે મુકુટ માયે ધર્યો છે કાશ્મીરી મહા મૂલ્યવાનરે—
હૈયે હીરાના હારવારે વહે સિંધુ ગગાના નીરરે—
ઉરે ભર્યા શૂર દૂધડા તે ધાવે શીખ રજપુત રણધીરરે—
કેરે કટિખંધ મેખલારે વિધ્ય-આયુગિરિ તણી હારરે—
જમણે ફરકે મારી માવડીરે તારે પાલવડો કચ્છ ગુજરાત—
ડાખી ભૂગંગે બેરી ભૂગંગો ને ડકો સુદેશ બગાળરે—
ભારતભૂમિરે મારી ભારતભૂમિરે તારી રિદ્ધિસિદ્ધિનો નહિ પારરે—
વરસો વરસ તારા આગણેરે થાય અન્નતણા અખારરે—
જીવાર-ધઉ ને બાજરી ને વળી ચોખા કઠોળ નહિ પારરે—
લાખો ખેતરમા નીપજરે માતા મોઘા મૂલના કપાસરે—
આમા ગુલાબની વાડીઓ ને વળી અમૂલ્ય અલતા ઝાડરે—
રિદ્ધિ ને સિદ્ધિ તારી એની ઘણીરે જોનો ગણતા ન આવે પારરે—
સારા જગતની સપત્તિરે આગળીએ એકડી જણાયરે—

* ગાંધીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

ભારત બ્રહ્મિરે મારી ભારત બ્રહ્મિરે તારા પુણ્ય તણો નહિ પારરે—ધુન્ય
 તેતરીશ કોટિ અનિ બલીરે તારા ખોળામા ખેલતા બાળરે—
 આર્ય—મુસલમાન—પારસી તે મારી માડીના બધા વીરરે—
 સપે મળીને એક સાથે અહો સેવા કરે મહા ધીરરે—
 સ્વામી દયાનંદ, ગુરૂ ગોવિંદ, રામમોહન, વિવેકાનંદરે—
 ધર્મના મુધારમા અર્પા ગયારે નિજ કાયા તે આનંદકંદરે—
 દેવ સમા દીકરા દાદા થયા ને વળી કર્મવીર ગોખલે મહાનરે—
 વિધ વિધ વિધો ટાળી ગયા ને તારા વિશ્વે વધાર્યા માનરે—
 આજેય દેશબંધત એવા અનેક તારા ચરણે ખડા છે માતરે—
 દક્ષિણુમા દીકરો તિલક ગળ્યો ને જાણે સ્વરાજ મૂર્તિ મતરે—
 સત્યે શૂરા પૂરા તપસી સમા ગાંધી જાણે છે હિંદુસ્થાનરે—
 બ્રહ્મ પન્થખમા રાખી છે નેક ટેક લાલા તે લાજપતરાયરે—
 દેશબંધુ દાસ તો ગાજી રહ્યા છે અગદેશે મહારથિ સમાનરે—
 મહમદ—શૈક્ષત ધૂમી રહ્યા છે નિર્ભયતાથી કેસરી સમાનરે—
 નેહરૂ પટેલ ને સરલાદેવી વળી શક્તિ સરોજની માતરે—
 લાખો કરોડ આવા સાધુ—સંપુત તારી સેવા કરે દિનરાતરે—
 સુખ દુખ ઉર કાઢ લેખે નહિને તારી ભક્તિના દિવ્ય ગીત ગાયરે—
 હિંદુ—મુસલમાન—શિખ ભેટ્યા ભાઈ ભાઈ થઈ આજરે—
 શસ્ત્ર સુદર્શન રેડીયો ફરે કાપતો ખેડીના બધરે—
 અહિંસા સ્વદેશી ધર્મ ગણી પાળે મન વચનને કર્મરે—
 અમર તપોરે માત અમર તપોરે તારો પુનિત નામ મહિમાયરે—
 દેખે આશિષ તાત બાલુડા તારાની ફળજે સ્વરાજ શુભ આશરે—

૭. માડીની ઝુપડી.

દુ ખીયાનો વિસામો રે, માડી તારી ઝુપડી
 રણુવગડાનો છાયો રે, આધળીઆની લાકડી
 કુળ નિકુળે લચી વલ્લરી, નિર્ઝરીઆ સતાય,
 અમલ કમલ દલ પર પખીડા, બલ્લલીલાને ગાય
 રઠીઆળી એ વાડી રે, સોહાવતી જે ઝુપડી
 આળે ખાવા ધાતીરે, નિર્જન રણુમા ઝુપડી
 ધર્મ કર્મ રસ કસ લૂટાયા, ધરધર વખરી હીર,
 છતી સતતિ સત્વ લૂટાયુ, ખેચાયા તુળ ચીર,
 લૂટાતી ઓ માડી રે, ખાલી તારી ઝુપડી.
 ખાલી તોયે મારી રે, માડી તારી ઝુપડી-૬ ખીયા
 ધન સચી ખેતર સૂકવીયા, દવ ગ્રેયો ચોપાસ
 રાતી વિભુની આખડી દેખી પખીડા પામે ત્રાસ
 તેને સોડે સ્હાતી રે, માડી તારી ઝુપડી,
 પોપણીઆશી પાતી રે, આછી જાડી રાખડી-૬ ખીયા
 વન વિટયા સિયાણે સધળા, અવસ પડયા તુળ બાળ,
 હામ કર્યાને હડધૂત કરીને રણુવગડે દે માર,

* ગાડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

અકે લેવા ધાતી રે, તેને માતા રાકડી
 શીળી છાયે ધાતી રે, માડી તારી ઝુપડી-દુ ખીયા
 કણકણ કાળે વનવન વિઝે તુજ આનુડા પાખ,
 પણ સુખ દુ ખના 'હાણા બેરા, હગતી તુજ પર આખ
 અતે તુ સઘરતી રે, માતા મ્હારી દુખળી,
 પ્રભુનો પથ દાખવતી રે, માડી તારી ઝુપડી-દુ ખીયા
 તુજ જીવન અમ તુ સર્વમ્બ, તુજ સુધાનો માર,
 મૂર્તિમતી વત્સલતા દેતી તુ સુરનોખુ દાર,
 નદનવન રી વ્હાલી રે, અમને તારી ઝુપડી
 જન્મજૂમિનત પાળી રે, શણગારીયુ ઝુપડી-દુ ખીયા

—સ્વૈ૦ જીવાભાઈ પટેલ

૮. ભારતનાં યશોમાન.

ભગિની ! ભાવે આજે બેળા રળીને આપણે રે !
 કરીએ હિદ-માતના પ્રેમેથી ગુણ-ગાન,
 ચૂમીને પુનિત જનની કેદા શિવદ-ચર્ચુને રે !-૨૫

(૨૨)

સાખી

નદન-વન અવનિ મહિ, કદય-વૃક્ષ સમ ભાવ
ધેનુ કામદુધા બની, પૂરે મનના ભાવ
માતા ! સર્વ પ્રગ્નઓ આકાષાઇ તે થકી રે !
આવે લેવા તહાર પવિત્ર સુખદ શર્ણુ !
ભગિની ! —૧

સાખી

ધર્મ-ધરિત્રી માવડી ! કૃષ્ણનો અબાર,
ઝરણા ઝરતા સ્નેહના તહારે હૃદયાગાર
માતા ! પુનિત ભાવે પુત્રસમા ધરી ભાવને રે !
પૂરતી સવ કોઇના મન-માનીતા ભાવ !
ભગિની ! —૨

સાખી

કૃષ્ણ, રામ, ગૌતમ સમા, ભાર્ગવ ને વામન,
અવતારો બહુ અવતર્યા જનની ! આ તવ તલ
મુનિ વ્યાસ, પરાશર, મનુ અને શુકદેવજીરે !
આદિ જનમ્યા જ્યાથી નમીએ ધારી પ્રેમ !
ભગિની ! —૩

સાખી

સાવિત્રી, તારા, સીતા કૌપદી, નૈષધ વામ,
અનસૂયા, મદોહરી, પ્રાત રમરણીય નામ

ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિરસુરત

ગાર્ગી બ્રહ્મચારિણી, સતીઓનું સુખધામ જે રે !
માતા ! દીધો આરી પુનિત નારને જન્મ !
ભગિની ! —૪

સાખી

પવિત્ર ને પુણ્યદ વળી, શ્રુતિ સ્મૃતિના વેણુ,
મહાભારત ને ભાગવત, ઉપનિષદ્-દર્શન
એવા સત્ય સનાતન ધર્મતણા સિદ્ધાંતને રે
શાખી, વતી તરીએ પ્રેમે આ ભવ-સિંધ !
ભગિની ! —૫

સાખી

દેવ-ભૂમિ તુજને ગણે દુનિઆમાં સડ કાપ,
લેવા ઉદર તાહરે, જન્મ ભાવના હોય
એવી વીર્ય-સ્વરૂપા પવિત્ર ભારત માત તુ રે !
માની અહોભાગ્ય ને ફરીએ ત્હારી સેવ !
ભગિની ! —૬

—‘ શ્રી મણિ-મંડન ’

૯. ભારતી સ્ત્રી-ગીત.

(ગરબે રમવાને ગોરી નીસર્યા રે લોલ-એ રાગ)

ગરબે રમવા સાહેલી સચરો રે લોલ
ભારતીમદિર આર્ય ચોક, પ્રીતિથી કરો રે લોલ
આવો બહેની ! ગીત રૂગ રેલીએરે લોલ-ટેક
દેશ વાડી નવ પક્ષવે ભરી રે લોલ
કુજ કુજ ધારી પુખ્તપુજ, વૃક્ષવલ્લરી રે લોલ
આવો બહેની ! જનની-ગાન ગાઇએરે લોલ—ગરબે

સાખી

ભાગીરથી, ગોમવરી, બ્રહ્મપુત્ર શુભ તીર,
રમે સિંધુ કાવેરી જ્યા, રમ્ય નર્મદા તીર
ગુર્જરી બગ સુદરી મળી રે લોલ
કાસ્મિરી, દ્રાવીડી, મહારાષ્ટ્રી રજપુતાણીઓ રે
આવો બહેની ! ઐક્યતાન ગાઇએ રે લોલ—ગરબે

સાખી

હિમાલય શિરસમ ઉચી, નિર્મલ એ મન આશ,
બિન્ન અતિ રીતિ તદ્દપિ રહો, એક ઉર અમ વાસ

(૨૫)

લાવો—લાવો હૃદયપાત્રમા ધરી રે લોલ
મગળ પ્રીતે અર્ધ્ય, ભક્તિ આત્મસુવામે ભરી રે
આવો ખેડેની ! માતૃભૂમિ પૂજ્યેરે લોલ—ગરબે

—શ્રી સુમન્ત

૧૦. ભારતી-પૂજા.

(ગિરધારીરે, વાત કહુ તે વિચારે)

ભારત મારે—

પ્રેમે પૂજન તુજ કરિયે,

વળી સેવા તુજ આદરિયે—ભારત મા

મા સેવા તુજ પાવનકારી રે,

સહુ સકટને હરનારી રે,

વળી ભક્તિ હૃદય ભરનારી રે—ભારત

તારી સેવાના રૂપ ન્યાસ રે,

સ્વદેશીમા ને રેટિયે સમાયા રે,

વળી દેશપ્રીતિમા મનાયા રે—ભારત

અમે આજ પ્રતિજ્ઞા કરીશુ રે,

બસ વસ્તુ સ્વદેશી વાપરીશુ રે,

એવી રીતે સેવા આદરીશુ રે—ભારત

—શ્રી નટવરલાલ વીંમલાળા.

૧૧. સૂતર કાંતોને.

રાગ—(અલભેલી અળામાત જોવાને જઈએ)

સૌ ખેલેનો ધરીને ઉમગ, સૂતર કાંતોને,
 નિજ કરવા નિર્મળ અગ, રેટિયા રાખોને
 સત્ય શિયળ સચવાશે જેથી, સુજે ન દુર્યુષ્ઠ એકરે,
 વિદેશી વસ્ત્રો ત્યાગ કરો તમે, સમજી રહો વિવેક—સૂતર
 ફેશન ત'ણી હવાએ ડુપા ન રહ્યું પોતાનું બાનરે,
 નિર્નજતાનો આકરહો નહિ બન્યા તે છોક નાદાન—સૂતર
 ઝીણા વસ્ત્રોનો મોહ મટાડી, મનનો કરોને નિરોધરે,
 હાથે સૂતર કાતો પોતે, એવો ગાધીજીનો ઓધ—સૂતર
 માતાઓ જ્યારે મનથી સમજી, કરશે મદદ અપારરે,
 દેશ તણો તવ ઉદ્ધાર આશે, વહે મહાત્મા વારવાર—સૂતર
 શક્તિ રૂપે થઈ ચક્ર ફેરવો, સુદર્શન શુભ નામરે,
 સૂતર તાતણે સ્વરાજ મેળવશે, ઉરમા ધરીને હામ—સૂતર
 ગૃહસ્થોના ધરનુ એ રમકડુ, સાધન ગરીબનુ આયરે,
 લાભ સર્વને સરખો આપે, મર્યાદા સચવાય—સૂતર
 વિધવાઓએ અવશ્ય લેવું, રેટિયા વ્રત નિરવારરે,
 ધર્મ આખરે તો સચવાશે, તરશે આ સમાર—સૂતર

* ગાંધીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

ચૂલા વિના ધરમા નવ ચાલે તેમ રેડિયા વિષે એક ગણુચરે,
હમેશા તમે સૂતર કાતો દુખ દરિદ્ર દૂર થાય-સૂતર
શુ મહિમા કહુ રેડીઆનો હું, કહેતા ના આવે પારરે,
અતુભવી જન સુખ એતો જાણે, જેની કીર્તિ ત્રિભુવન ગાય સૂતર

—શ્રી ગોધરાકર.

૧૨. સ્વદેશી.

અમે તો વસ્તુ વિદેશી વિસારી
ગણી છે સર્વ સ્વદેશી ખારી—અમે
મોઘેરા અમ મુલક તણી ધરણી રસકસ ઉભરાતી,
જાત ભાષની જહુમતથી ઉપજેલ ચીજ સ્વીકારી—અમે
અમ ઢાકવુ વિદેશી વસ્ત્રે વરવે લાગે ઢગ,
ધાડી પાતળી જન્મભૂમિની ખાદી શરીરે ધારી—અમે
રઢિયાળા સહુ દેશહુલરો ખીલવશુ ભલિ ભાત,
રખવાળા એ સ્વતંત્રતાના મોહનમત્ર પુકારી—અમે

—શ્રી આયો હયાત.

૧૩ સૂતરને તાંતણે.

અમે લઘશુ આજ સ્વરાજ્ય
સૂતરને તાંતણે !
નહિ લેવા જહએ રાજ્ય
અધમને બારણે !—અમે૦
અમે કરીશુ સેવા સધની
છે સત્ય માર્ગ સ્વરાજ
સૂતરને તાંતણે !—અમે૦
સહકાર કરી સહુ હિન્દમા
અમે લઘશુ પૂર્ણ સ્વરાજ્ય
સૂતરને તાંતણે !—અમે૦
પ્રિય ધર્મયુદ્ધ, આ હિન્દુ
અમે જીતીશુ જ સ્વરાજ્ય
સૂતરને તાંતણે !—અમે૦
કરી આત્મવિકાસ અનેકધા
પરશક્તિઓ લઘ સાથ
સૂતરને તાંતણે !—અમે૦

* ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

હિન્દે અતિયોગ અન્યાયનો
કરીનું અશસ્ત્ર અસહકાર
સૂતરને તાતણે !—અમે૦

કરી આત્મગુહિ બળ પામીએ !
અમે જીતીનું જ સ્વરાજ્ય
સૂતરને તાતણે !—અમે૦

અમે લઘુશુ આજ સ્વરાજ્ય
સૂતરને તાતણે !—અમે

—શ્રી કનુભાઈ દેશાઈ

૧૪. રેટિયો.

ભારત ભાગ્યોદયનો, રૂંડો રૂપાળો રેડીયોરે,
મનહર, સુખકર, દુઃખહર, દયાનિધિ એ દેવ
પ્રીતે પધરાવોને મંદિરમા સૌ બહેનડી રે—ભારત
સાખી

જુનો પુરાણો રેડીઓ, ફરનો હતો ગ્રહમાય,
તજ્યો તેહને જ્યારથી, દુઃખી થયા સૌ કોય.

(૩૦)

++ રાષ્ટ્રીય ગરબાવળિ ++

તેના પાપે પરદેશીની ગુલામીમા પડ્યા, રે
કરશે મુક્ત તમોને જીવનપ્રાણુધાર
પ્રીતે પધરાવોને મદિરમા સૌ ખુલેનડીરે-ભારત

સાખી

કપાસ ભારત દેશનો, પરદેશી લાઇ જાય,
પોતે વીશ કરોડ ને, બાસક ધસડી જાય
આવે ખોટ ખરી અહી, બેતાળીશ કરોડનીરે,
એથી દેશ આપણો, બહુ દુર્બળ દેખાય,
પ્રીતે પધરાવોને મદિરમા સૌ ખુલેનડીરે-ભારત

સાખી

અનપૂર્ણ આ દેશનો, ડોડો રેટીઓ રહોય,
ફરવજો ધરી ટેકને, અધિક આનદ હોય
કાતી હાથ વણેલા વસ્ત્રો અગે ધારજોરે
અવિનાશી કંઈ થાશે, દેશ તણો ઉધ્ધાર,
પ્રીતે પધરાવોને મદિરમા સૌ ખુલેનડીરે-ભારત

૧૫. રંગીલો રેટિયો.

રૂડો રંગીલો મારો રેટીયોરે બેન,
 બાણે નાનીશી નાણુક મિલ બે,
 ગાતી પ્રભુજીના પારણા રે બેન,
 કાતું પરાની દિલ બે રૂડો રંગીલો
 બાઈ રે સુતારીએ ધડી દીધોરે બેન,
 એનો એ મોટો ઉપકાર બે,
 જીવાનીને એ જાળવેરે બેન,
 વૃદ્ધાવસ્થાનો આધાર બે રૂડો રંગીલો
 કાતું ઝીણુ, ને ભર કોકડારે બેન,
 થાયે સફળ નવરાજ બે
 દેવે દીધોરે દિકાદણોરે બેન,
 આવે હૈયામા હોસ બે રૂડો રંગીલો
 રકને આપે રોટલોરે બેન,
 ઢાકે ઉધાડા અગ બે,
 શ્રીમતને પરમારથ શીખવેરે બેન,
 વળી વધારે ઉમગ બે રૂડો રંગીલો.

આખને એ અતિ ઝળારે બેન,
હાથ બને હોશિયાર બે,
વિધવાને એ ધન ઠીરડોરે બેન,
સખવાને સ્વર્ગ નીસાર બે

૩૩૦ રંગીલો

પુદ્ધિને બહુ ઝીણી કરેરે બેન,
શમ દમ શીખવનાર બે,
એવો મધુર સૂત ઉચ્ચગેરે બેન,
જાણે જગપતિનો ઝળકાર બે

૩૩૦ રંગીલો

જેની દીવેટ દેવ દીપડોરે બેન,
એના કરી પટકૂળ બે,
પહેલા પહેરાવુ મારા દેવનેરે બેન,
વરસાવે આશિષ ફૂલ બે

૩૩૦ રંગીલો

ઘઘરી અમારા રેટિયારે બેન,
મડાવતે ઘેર ઘેર બે
મોહન મનથી નહિ મૂકેરે બેન,
નાગા ઉઘાડાની મ્હેર બે

૩૩૦ રંગીલો

—શ્રી હંસ

૧૬. દેશનો રત્નભંડાર

ભજુ ગારી ભરતભૂમિ

ઝળઝળતી જ્યોતિ સમાન, ભજુ માગી ભરતભૂમિ
સોહો શશી રવિ સમ સત્તાન, ભજુ માગી ભરતભૂમિ
નિર્ભય જયટ્ઢાર ગજવતા શુદ્ધ સનાતન નીર રે,
સત્યાગ્રહી સમશેર ગ્રહી ગુર્જર ગાંધી ગભીર-ભજુ
તાજહીણા રાગને નામે શીરોજશા મશહૂર રે,
સ્થાન સવાયુ ઝીલ્યુ ઝીણાએ મુખ્યા છે મગડર-ભજુ
શિવાજીના વશજ દક્ષિણે, ગનાડે રખવાળ રે,
ગુર-શિખ્યાના અશે તપના, તિલક કેમરી બાળ-ભજુ
પન્નએ પયગથર સરખા નાલા લજપતરાય રે,
મદ્રાસે મનમોહક મૈયા મિમટ વ્હારે ધાય-ભજુ
વન ગૂહા ગઢ બેઠક ગર્જન સિહ સમોવડ શર રે,
બગાળે બેનરજી ઠાકુર બાપુ કુટુંબ ભરપૂર-ભજુ
આથરને માલવિયા તાના બોઝ જદુ સરકાર રે,
હક, અલિ, નૈડુ, નભતારક વેરે તેજ આપાર-ભજુ
લોકમાન્ય ને દેશદીપક બહુ સત્યાગ્રહી ભૂમિભંડાર રે,
અમ હિત અરયે ભરતભૂમિ । તે આપ્યા અમુલ્ય રત્ન-ભજુ
શ્રી કેશવ હ. શેઠ.

૧૭. વીર હાક

હાક પડી નીર નર નગજોડે, બની બહાદુર આવાર
 ધરી શસ્ત્ર અમહકાર, (૨)
 રણુના રણુશિંગા વાગીઆ
 માયરમતીથી સૈન્ય નીસર્યું રે, બન્યા ગાંધી સરદાર
 રેડીઆ કામ કામ થાપીઆ,
 કાઢે સૂર અસહકાર(૨)—રણુના
 ચક્ર સુન્દરન ફરી વળ્યું રે, બની ભારત મોઝાર,
 દસે દિશા લાગી ડોલવા,
 કહે કરો અમહકાર(૨)—રણુના
 ગૌકત મહમદ બે બધવારે ખરા મુઝલીમ સરદાર
 ગાંધીજીના બન્યા ગોડીઆ,
 ધયુ શસ્ત્ર અસહકાર—રણુના
 ઉત્તરથી લાલા પધારીઆરે, કરી કીમલુનો સગ,
 નેહડએ અરહાબાદ ડોલાનીયુ,
 કરી વકીલાત બધ—રણુના

* ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

બગમા દેશબધુ જાગીયારે, કરી વૈભવનો ત્યાગ,
 ગાંધીજીને કહેણુ મોકલ્યુ,
 છઉ દેશનો હુ દામ—રણુના
 મદ્રાસમા યાકુબ ધૂમતારે, જેને રાવવ પી સહાય,
 જેલમા જઈ પાવન થયા,
 નહિ માગ્યો જેણે ન્યાય—રણુના
 દક્ષણુમા કેલ્દર દોડતારે, જેની વાગે વીર હાક,
 તિલક જતા જે ડગ્યા નહિ,
 નહિ સરકારની ધાક—રણુના
 દિલ્હીના મશહૂર હકીમજી, કર્યો નુસખો તૈયાર,
 ગાળી બનારી આપી દેશને,
 જેનુ નામ અસહકાર—રણુના
 દેવી સરૌજની મોખરે, જેનો કોયલનો કહ,
 ભારતની નારી જગાડતા,
 જેણે રાખ્યો છે રંગ—રણુના
 મુબમમા છોટાણી જૂઝીયારે, ધરી દીન માટે દાઝ
 લાખો કરાવ્યા રેટિયા,
 જેણે સાર્યું દેશકાજ—રણુના
 મોહમયી જે મોહમારે, કીધો નિદ્રાનો ત્યાગ
 એકે અવાજે આગળ થઈ,
 રાખી ભારતની લાજ—રણુના

++ રાષ્ટ્રીય ગરબાવળિ ++

ભાઈ ભરૂચા રંગ રાખીયોરે, કરી ફેશનનો ત્યાગ,
 પારખી પચને જઈ મળ્યા,
 લીધો ગાંધીજીનો સાથ—રણુના

રામ લક્ષ્મણની જોડલીરે, ખરા પચના પટેલ,
 ઘૂમી રહ્યા છે ગુજરાતમા,
 કમી મૂકી રેલવેલ—રણુના

વામન ડોલાવે પચમહાલનેરે, જીએ શાણી સરકાર,
 વેડોને લાત ગારી ટેકથી,
 કર્યો પૂર્ણ અસહકાર—રણુના

ખેડામા ખેલતા અખ્યામજરે, બની બહાદુર જીવાન,
 ગિદવાણી આવ્યા ગુજરાતમા,
 હેતા રાષ્ટ્ર તાજુ જ્ઞાન—રણુના

આલમના મોટા ઉત્તરે, કર્યો સાથે ઇકરાર
 તકે—મવાલાત તો કરો,
 સૌ મુસ્લીમ નરનાર—રણુના

આફત ખિલાફત આવી પડીરે, જીએ પગપના માર
 જલીયાબાગે જઈ ઉભા રહો,
 સુણો ધ્વનિ અસહકાર—રણુના

કચ્છાણુ, દયાળ બે જોડીઆરે, જેને એઢસની સહાય,
 ભારતમા સુરત આગળ કર્યું,
 હવે થશે જયકાર—રણુના.

* ગાંધીવ સાહિત્ય મંદિર સુરત *

વરધામા જમનાનું મનગીઆરે, જેને પેપારીનો સગ,
 રેડીઓ પ્રેમથી વધારીઓ,
 વિદેશી માન કષો બધ—રણુના
 હક સાહુઅ હક તો રહ્યારે, અન્યા સાચા કકીર,
 ગંગા તટ પર જન વચ્ચા,
 ધન્ય આના જે નીર—રણુના
 આપાલકૃદ્ધ સૌ દેશનારે, જેને રેડીઆના ખેત,
 સૂતરના તાતણા તાણુના
 સૌ હોસે મન્ય જેલ—રણુના
 માગે નહિ મરતા રીખારે, એવો ગાંધીનૌ મન,
 મંદિર ગણો તમે જેલને,
 તમો થાશે મ્વનત્ર—રણુના
 આલમ અદાર આરી મળીગે, પડે રણુમા મહાદ્વર,
 રેડીયા ચક્ર લખ હાથમા
 ગોળા ફેડે દ્વર દ્વર—રણુના
 ખૂંચે છે નીર બધા જગમારે, પગી અહિ સાની ઢાંઢ
 જેલમા જતા જે ડરે નહિ,
 સુખે પેતા મનમાલ—રણુના
 દેશના બધુ મગજોરે, તણુ આળસ તમામ
 આવો અવમર નહિ આવશે,
 રાખો ભારતનું નામ—રણુના
 —શ્રી ગોધરાકર

૧૮. હિંદનો ઉદ્ધારનાર.

ઉગ્યો સખિ ! હિંદનો ઉ'ધારનાર,
 દેશધેયો ગાંધી ગુજરાતમા
 આત્રી સખિ ! ભારતના ભાગ્યની સ્થવાર
 ફિરલુ ફિરલુ પ્રગટે પરભાતના
 ભારતમાના માલુડા, કરતા દુ ખપોકાર,
 અનવસ્ત્ર વિણ ટળાગે દુ ખમરિયો સસાર
 જાગ્યો સખિ ! દુ ખ પાપ દૂર કરનાર
 દેશધેલો ગાંધી ગુજરાતમા
 પ્રેમ વડે દેહતણા કરતો જે દાન
 વિશ્વપ્રેમી સત ગાંધી મા'તમા
 રાગ દુ ખ કરી પીડતો, વળી એનો વેપાર,
 દુ ખ દૂર કરવા સૂચ્યો, ચરખો તારણહાર,
 આવે સખિ ! સૂતરને તાતણે સ્વરાજ
 થાય દૂર દુ ખ સહુ જાતના.
 થાય હિન્દ માત વિશ્વ કેરી સરતાજ
 ફિરલુ કંઈ પ્રકાશે એ પ્રભા તણા
 —શ્રી નટવરલાલ વીમાવાળા.

૧૯. રાસ.

મોહનમત્રે જગાડી આવમ હિંદની રે લોલ—ટેક
 વેણુ સત્યની વગાડી ગભીર નામની જો— મોહન
 અમિત્ય ભારતમા ભવ્યતાથી ભભળતી રે લોલ
 અસહકારમા બતાવી ચારી અભયની જો— મોહન
 વીર હાક તો વગાડી વિશ્વ વ્યાપતી રે લોલ
 ગર્જના ગગની સસ મિહનામની જો— મોહન
 દીધી શુદ્ધ જીવનધર્મ તણી આતમી રે લોલ
 ગાંધી-ધર્મ-દીક્ષા પૂર્ણ પરમ પાવની જો— મોહન
 જીવન સાદુ, ઉચાર તો રિચારની રે લોલ
 તજ વૈભવ પ્રજા સજ આચારની જો— મોહન
 અડગ પ્રત્નહાદ હિંમત ભાનતા રે લોલ
 ભડ ભગીરથ ચતુર-ગગ વાવતા જો— મોહન
 પૂર્ણ પ્રગટ્યો છે ભાણુ ભાગ્યભામનો ર લોલ
 અસત્ય, અનીતિ, તણા હોમનો જો— મોહન
 હિંદુદાયમા હામ તો તમામ છે રે લોલ
 હિંદીવાન પુણ્યનામ મહિ માન છે જો— મોહન
 ભાગ્યભાણુ તો ઉદે થયો છે ભારતી રે લોલ
 જ્યાં ઉદે થાય શ્રી ગાંધી નીર મહારથી જો— મોહન

—શ્રી વિકુલરાય આવસત્થી.

૨૦. ગાંધીજી.

પોરમદરથી ની સર્યા મહા ગાંધી રે, એ તો પરવગીયા ગુજરાત, કુમ્ભર બાધી રે.	૧
ડડી સાબરમતીને તીર, મહાત્મા ગાંધી રે, વાળી આસન બેઠો એ નીર, કુમ્ભર બાધી રે	૨
પીવા ખાવાના રસ એણે છોડીઆ, મહા ગાંધી રે, એને પહેરવા ખાદી નસ્ત્ર, કુમ્ભર બાધી રે	૩
આજે ભારત મહિમાનો સઘ, મહાત્મા ગાંધી રે, કાને રેટિયા ઘેરેઘેર, કુમ્ભર બાધી રે	૪
ન્યાય નીતિની રાખી છે ટેક, મહાત્મા ગાંધી રે, એનો સાચા સાધુનો ભેખ, કુમ્ભર બાધી રે	૫

* ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

એ તો થાડો ન થાકે વીર, મહાત્મા ગાંધી રે,	
એને હૈયે છે મ્હોળી ધીર કમ્મર બાંધી રે	૬
એને શસ્ત્ર સત્યાગ્રહ સોઢલા, મહા ગાંધી રે,	
માડ્યા અમલકાર નિશાન, કમ્મર બાંધી રે	૭
મન હત્યો તે હત્યો સસાર, મહાત્મા ગાંધી રે	
એ તો સન્નોએ સારવ્યો સાર, કમ્મર બાંધી રે	૮
હોય શૂરા તે કરજો માથ, મહાત્મા ગાંધી રે,	
એણે બીડી છે બળીયા શુ બાથ, કમ્મર બાંધી રે	૯
પહેલા કહેતા ગાંડી ગુજરાત, મહાત્મા ગાંધી રે,	
હવે ગાંધે ગાંધીની ગુજરાત, કમ્મર બાંધી રે	૧૦

—શ્રી રાયચૂરા.

૨૧. ગાંધીજીનો કારાવાસ.

સરકારે પૂર્યા ગાંધીજી જેલમા,
જે સાબળતા દિલ સૌના ચીગયજો,
છાતી ફાટે હૃદય મુઝાયે હિંદનુ,
હિંદ તણા શિરતાજ ગયા છે જેલ જો—સરનાર ૧

દુસ્મનની પણ આતરડી દૂભાય છે,
દુ ખ પામે છે દેખી આ અન્યાય જો
આ સરકારે ઘોર જુલમ કર્યા ધણા,
પણ ગાંધીને જરડી વાળ્યો દાટ જો—સગરે ૨

દુસ્મનનુ પણ દિલમા સાડ ચિતે,
દુસ્મનની સેવા કરવા તૈયાર જો,
પ્રેમતણા મત્રોથી સૌને ઁતીયા,
એના ગાંધી આજ પૂરાયા જેલ જો—સરકારે ૩

આખો ખોયો, ઉંધ ઉડાડો જહેનીઓ
ગાંધીજીની આત્મા સરવે પાળજો,
ગાંધીજી વહાલા જો તમને હોય તો,
પરદેશી કાપડની છોડો પ્રીત જો—સગરે ૪

એક વચન ગાંધીનુ કોટી રતનનુ,
 પરદેશી વસ્ત્રોની ટુટી ખદમ જો,
 કહો તમે જેમથી સાચવશો કયુ ?
 ગાંધી આત્મા કે પરદેશી વસ્ત્ર જો—સરકારે ૫
 ગાંધીજીએ જ્ઞાન તમેને આપીયુ,
 તમ કાજે વેડ્યા હુ ખ પારાવાર જો,
 તમ કાજે વળી આજ ગયા છે જોલમા,
 ગાંધી આત્મા પાળો વહાલી જુહન જો—સરકારે ૬
 પરદેશી વસ્ત્રો લક્ષ્મી લૂટી ગયા,
 ભાષા બાહુ લાખોના લીધા પ્રાણુ જો,
 નાણા દાણા ખૂટ્યા એના સગથી,
 પરદેશી પહેર્યામા પૂરી હાણુ જો—સરકારે ૭
 અરે દયાળુ જુહનો આ શી ડહોરતા,
 નિર્દયતા તમને શોભે નહિ જુહન જો,
 આસુ સાગે હૈયુ ખોલો આપનુ,
 સમજીને ખાદી પહેરો મવી ભાત જો—સરકારે ૮
 પત્થર પણ પીગળે છે ગાંધી પ્રેમથી,
 પત્થરથી પણ આપ જશો યુ જુહન જો,
 ધર્મ તમારો સમજી ખાદી પહેરજો,
 પરદેશી વસ્ત્રોને ખાળો આજ જો—સરકારે ૯
 જો જુહનો પરદેશી વસ્ત્રો પહેરશે,
 દેશ તણી દુશ્મન કહેનાજે તેહ જો,

++ રાષ્ટ્રીય ગરબાવળિ ++

દુ ખ પામી બીજાને પલુ દુ ખ આપશે,
 જીવતર એનું જીરો કેવળ ફેક જો—સગરે ૧૦
 સમજી બહેનો, સમજો સાચી વાત આ,
 તમને કહુ છું સાચો ખાદીધર્મ જો
 ખાદી પહેરી દેશ તણી મેવા કરો,
 માનો બહેનો સાચી મારી ચીખ જો—સગરે ૧૧

૨૨. ગાંધી મહિમાનો રાસડો.

અવનિ ઉદ્ધારવા અવનર્યા, પોરખદર ગાંધી મહારાજરે
 ધન્ય ધન્ય ગાંધી વીરા રે—

બાલ્યાવસ્થાથી સત્યના રે,
 બન્યા સાચા શરા મહા ભક્ત રે ધન્ય
 ભક્તિ કરી માત તાતની રે,
 પરમારથ શીખ્યા બધી ટેવ રે ધન્ય

(૪૫)

* ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

બ્યારે વિકાસત સમયો કે,
 નીર-માતાએ બાધા દીધ કે 'ધન્ય
 પરસ્ત્રીનો સગ તમે છોડજો કે
 દાડ માટી કરાવ્યા બધ કે 'ધન્ય
 ભાણી ગણીને દેશ ચાલીઆગે,
 પછી પહોંચ્યા આઘીઝ દેશ કે 'ધન્ય
 ફેશી ભાસ'ઓના દેખી દુ ખડાગે,
 ઝપવાલ્યુ છોડી ધન માલ કે 'ધન્ય
 બાર બાર વર્ષ દુ ખ વેડ્યા કે,
 જોલયાત્રા કડી બહુ વાર કે 'ધન્ય
 પત્થર કોડ્યા નિજ હાથથી કે,
 પાયખાના કર્યા વળી સાક કે 'ધન્ય
 જીવેલુ હુમલો વેરી લીધો કે,
 અણસમજુ પડાણુનો વાય કે 'ધન્ય
 હિંદુ મુન્લીમનુ ઐક્ય માર્ધીયુ કે,
 ક્ષમા આપી પડાણુને સાવ કે 'ધન્ય
 પત્થર જોવાને ન્યા હીરલા કે,
 નમળા ને બનાવ્યા વીર કે 'ધન્ય
 ડોકો વગાડ્યો જગતમા કે,
 જીન પામ્યા મત્યાઅહી વીર કે 'ધન્ય

++ રાષ્ટ્રીય ગરબાવળિ ++

ભરતી કરી ગુજરાતમા રે,		
દેવા બ્રીમીગ રાજને મહાય	રે	ધન્ય
મત્યાત્રહી ૧૫૪ રોપીયો રે,		
કેળાયા છે ખેડાના ચોક	રે	ધન્ય
કાખા મનુરના દુખડા રે,		
ચપારણુમા મ્ત્રી મિત્ર ગત	રે	ધન્ય
શ્રદ્ધા હતી સહારમા રે,		
જાળે મળશે હિંદીને ન્યાય	રે	ધન્ય
હિંદી પ્રજામત કોરે મૂકીરે,		
કર્યો ગાયેટ એકટ પમાર	રે	ધન્ય
એત્યા ગાંધીજી આ સમે રે,		
શર કાંધી મોટી જુભેગ	રે	ધન્ય
પકડયા પગ્ગયમા પેસતા રે,		
વીર ગાંધીને પવવલ ગામ	રે	ધન્ય
સયમ પ્રજામા નહોતો પૂરો રે,		
તેથી હુલ્લડ થયા હામ હામ	રે	ધન્ય
દાખી દેવા બળ જોરથી રે,		
ડાયરે તો ચલાવી તોપ	રે	ધન્ય
જનિયાનવાલા બાગની રે,		
કથા સાબળતા જ્યાળા થાય	રે	ધન્ય

ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર સુરત

પગમ જીવમની સાથે ભળ્યા કે		
ખિલાફતના મહા અન્યાય	કે	ધન્ય
હિંદુ મુસ્લીમ ભાઈબધો થયાકે,		
કર્ષો ખ્રિસ્તન સાથે અસહકાર	કે	ધન્ય
દહાડે દહાડે જોર જામી ગયું કે,		
આત્મશુદ્ધિના યુદ્ધનું હિંદ	કે	ધન્ય
લાલાજી, દાસ, નેહેરુ કે,		
દેશપાડે, પટેલ ભડવીર	કે	ધન્ય
મહામદ શૈકત અને કીચનુ કે,		
મહા જોદ્દા જોડાયા સાથ	કે	ધન્ય
શાંતિનો મત્ર બધે પાઠવ્યો કે,		
રેડિયોનો કર્ષો રણકાર	કે	ધન્ય
પરદેશી વસ્ત્રના મોહથી કે,		
છોડાવી પ્રજા ભલી ભાત	કે	ધન્ય
આત્મજનુ દુઃખ મહા કાપીયુ કે,		
જાણે જાણ્યા મહેતા નરમિહ	કે	ધન્ય
રાષ્ટ્રીય જ્ઞાન રૂકું આપવારે,		
સ્થાપી ગુજરાત વિદ્યાપીઠ	કે	ધન્ય
આવ્યા શાહજહા હિંદમા કે,		
બની નોકરશાહીના દાસ	કે	ધન્ય

+ + રાષ્ટ્રીય ગરબાવળિ + +

શાંતિનો મત્ર પ્રજા બૃલી ગણે,		
જ્યારે મુઘ્ઘ પડી હડનાળ	રે	ધન્ય
જગ્યુ તોફાન મારામારી વધી રે,		
વીર ગાંધીની 'ગતી ચીરાય	રે	ધન્ય
દેવી સરોજની સાથમા રે,		
કર્યા આગેવાનો શાંતિ કાજ	રે	ધન્ય
પૂર પ્રાયશ્ચિત માથે લીધુ ને,		
કરે ગાંધીજી ચાર ઉપવાસ	રે	ધન્ય
ઝૈરીચોરાએ દાટ વાળીયો રે,		
પ્રજા બની પાગલ હેવાન	રે	ધન્ય
ચુકનો માડવો રોખો હતો રે,		
બારડોલી ગાંધી સરદાર	રે	ધન્ય
ઝૈરીચોરાના મહા પાપથી રે,		
બારડોલી લડત કરી બધ	રે	ધન્ય
કરી પ્રાયશ્ચિત આદર્શ રે,		
કર્યા પૂરા તે પાત્ર ઉપવાસ	રે	ધન્ય
શાંતિ પેગામ બધે મોકલ્યા રે,		
ફરી સ્થાયુ શાંતિનુ રાજ્ય	રે	ધન્ય
જેઠા પૂર્યા છે બધા જલમા રે,		
સરકારે દેખાડ્યુ જોર	રે.	ધન્ય

* ગાંધીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

ગાંધીજી એકલા છૂટા હતા રે,
 એને આપી છ વરમની જોલ રે   ધન્ય
 હોગે ગયા છે ગાંધી જોનમા રે,
 પુણ્યવતી ભારતભૂમિ કાળ રે   ધન્ય
 હિંદી સત્તાન હવે જાગજો રે,
 ખરે ટાણુ આવ્યુ છે આજ રે   ધન્ય
 પરદેશી વસ્ત્રને છોડજો રે,
 ધરો ખાદીના સાદા વસ્ત્ર રે   ધન્ય
 પ્રીતેથી ફેરવો રેડીયો રે,
 શાણી પહેનો તમારો ધર્મ રે   ધન્ય
 કોટી કોટી હોજો વદ ૥ રે,
 પ્રણય ગાંધી અમારા '૭૩ રે   ધન્ય
 માથે ચડાવશુ ગાંધી આજ રે,
 લેવા સાચુ ને શુદ્ધ ચ્વરાજ રે   ધન્ય

૨૩. ગાંધીજી.

ગુણિયલ ગરવા ગાંધીજી પાઞ પધારને રે—ટેક

શિયાળુ શાંતિ વાધ રહી રે,

નીત્યા કુનાળુ વાત રે ગુણિયલ

શાંતિ સુલેહમડળ સ્ક્રમ રહ્યા રે,

વાતાવરણ્ય ક્યુ શાંત રે ગુણિયલ

શાંત ચૌટા શાંત શેરીઓ રે,

શાંત છે બેડી બગર રે ગુણિયલ

ફેશફોહી શાંત દૂસ્મનો રે,

શાંત છાની સરકાર રે ગુણિયલ

શાંત બોમ્બો શાંત બ્યુગલો રે,

શાંત બલૂનો અલોપ રે ગુણિયલ

શાંત બદ્દક શાંત રાષ્ટ્રલો રે,

શાંત મશીનગન તોપ રે ગુણિયલ

શિયાળુ પાક પાકી રહ્યા રે,

શાંતિ વ્યાપી ઘેરઘેર રે. ગુણિયલ.

* ગાડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

ગામ પામ્યા, પામ્યા ગોદગ રે,
 પામ્યા છોગ મોટા શહેર રે ગુણિયલ
 ખાફીની ગાદી ગમવના રે,
 જોવ ગણી તમે મહેલ રે ગુણિયલ
 તોડાયા છે ડર થર દેશના રે,
 ધાંગી જાડી ભરી જોલ રે ગુણિયલ
 જામ્યા દેરી પરદેશીઓ રે,
 જાગી પ્રજા બેકામ રે ગુણિયલ
 આંદોને પહોરે ઉગમરા રે,
 હિંદને નિદ લગમ રે ગુણિયલ
 મદપદ તૂટ્યા મદાપના રે,
 તૂટ્યે જાલીમના જોર રે ગુણિયલ
 મોહ તૂટ્યેથી મોહાપના રે,
 તૂટ્યે તુમાખીના તોર રે ગુણિયલ
 જક્ષો ઉડા અસહકારના રે,
 માળી વિના મ્હોર્યા આજ રે ગુણિયલ
 બાપે ચાલ્યા આવે આગણે રે,
 સામે આ પગલે સ્વરાજ રે ગુણિયલ

—શ્રી વિહારી.

૨૪. ટોળાં ઉતર્યા.

ટોપીવાળાના ટોળા ઉતર્યા—ટેક

ઉતરીયા કઈ આધમણે ઓવારે,
 પરદેશી ભૂના ટોપીવાળાના ટોળા ઉતર્યા
 લીલી વાડીને મીઠી છાયડી,
 નિરમળા નીઓ કેગ નીરે પરદેશી
 આમે આમે તે કાયલ દહેરતી,
 ઉડતા કઈ રૂઝા હસ ને મોરે, પરદેશી
 પરી પનોતી બેલી દેશની,
 અટારીએ કઈ બેરવના બણુકારે પરદેશી
 ઘેર ઘેર તે ધૂવડ બોલીયા,
 રોવા લાગ્યા કઈશ્વાન ને શિઆળરે પરદેશી
 ધરમી રૂવે મેલી દૂસકા
 અધર્મીના આનદના નહિ પારે, પરદેશી
 બાળા રાડે તે બાર વર્ષની,
 માના પહેલા મરે નાના બાળરે પરદેશી.

* ગાડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

ધરણી સૂકાઇને થઇ વાઝણી,
 કારમા બેઠા કળજીગના કાળરે પરદેશી
 સૂના ચોરા ને સૂના ગૌચરા,
 સુના સુના પાણીઆરીના ઘાટરે પરદેશી-
 ભાગી ભરવાડોની મોરલી,
 કારખાને કઇ કામધેનુ તપાવરે, પરદેશી
 થાપ્યા થાણુને થાપી ટ્રીઓ,
 આદર્યા કાળા કોપના વેપારરે, પરદેશી
 તૂટી શાળો ને તૂટ્યા રેડીઆ,
 કારીગરોના કાપી નાખ્યા હાથરે, પરદેશી
 કુઝઆ કરાવી ભાઇ ભાઇમા,
 પોને થઇને બેઠા મોટા ભૂપરે, પરદેશી
 આખ્યા ઓઢીને એરી કાચળી,
 ઓળખાયા નહિ અતરના ભોરીગરે, પરદેશી
 કરી કચેરીઓ ઉચે કુગરે,
 વાળના બેઠા દેશ કેરો દાટરે, પરદેશી
 વાખ્યા ભુગળા ને આવી ગાડીઓ,
 ધુમાડાના ઉડે ગોટાગોટરે, પરદેશી
 વધ્યા કાયદાને વધી કોરટો,
 વધ્યા કઇ યુક્તાના કરનારરે, પરદેશી

+ + રાષ્ટ્રીય ગરબાવળી. + +

વકાંચો વધ્યા ને વ યા ડોકરો,
 વધ્યા કંઈ કજીઆ અને રોગરે, પરદેશી
 એવો વેરો તે નાખ્યો આકરો,
 ખેડુતોને ખાવા ન મળે ધાનરે, પરદેશી
 ગરવા ગામડાના ઝૂરે ઝુપડા,
 માડીગયા પરદેશ પળાયરે, પરદેશી
 દાદા બોલ્યા ને લોકે સાબળ્યુ,
 પૂરેપૂરી આતી નહિ શુધરે, પરદેશી
 એવે આવ્યા ગાધીજી મોખરે,
 યુગ યુગની ઉડાડી ઉધરે, પરદેશી
 દેશ તણો એ સાચો દીકરો,
 કર્મવીર કસ્તુરબાનો કથરે, પરદેશી
 જર્મન ગાળ્યાને ગાજી મેદની,
 સરકારની વ્હારે ચઢ્યા લોકરે, પરદેશી.
 નાણાવાળાએ નાણા ધીરીઆ,
 શૂરવીરે રેડ્યા કંઈ લોકોડરે, પરદેશી
 એવે આવ્યો રે કાળો કાયદો,
 ચમકી ઉઠી રૈયત ચોપાસરે, પરદેશી
 સાચુ કહેતા સાચુ બોલતા,
 ગાધીજીએ શીખવ્યુ ગામેગામરે. પરદેશી.

* ગાડીવ સાહિત્ય મંદિર સુરત *

એક દિવસ બધે પાળીઓ,
 હાટડે હાટડે પાડી હડનાળરે,   પરદેશી

રૂડી સરકાર રાક ચોક પર,
 તૂટી પડી જાણે વર વાવરે,   પરદેશી

હામે હામે જાણે જોહી,
 હામે હામે ઉડાડ્યા બનુનરે,   પરદેશી

એવો જીલમ એણે આદર્યો,
 કહાણી કહેતા કાળજી કટકા થાયરે, પરદેશી

તુકી માટેનું વચન તોડીયું,
 સળગી ઉડ્યા સાચા મુસલમાનરે,   પરદેશી

ગાંધીજીનેરે કહેણ મોકલ્યા,
 ત્યાથી માને માફા બેઠા દિરે,   પરદેશી

ગાંધીજીએ પણ આ રીતે,
 ટાળીનું અથના નાળનું આ સંકારરે પરદેશી

ગાંધીજીએ લીધા હાથમા
 માડીજાયા હિન્દુ મુસલમાનરે   પરદેશી

મહેલ માનીને જાળે જેલમા,
 છાતી ઉપર ઝીલને બદુકરે,   પરદેશી

માના જેનું હૈયું રાખજો,
 દિલમાહી રાખજો નહિ ડખરે,   પરદેશી

શાળા છોડોરે તમે બાળકો,
 એ છે મોટું ગુલામીતુ ધરે, પરદેશી
 વક્રીનો તમે વક્રીલાત છોડજો,
 તમારા પરે એ રાજના થબરે, પરદેશી
 એની સભા મહી જશો નહિ,
 એ રમશાને લીધા મોટા ભોગરે, પરદેશી
 ગાંધીજીને પર્યા જલમા,
 સરકારને લાગી ઉરે દહાયરે, પરદેશી
 પાયા ડગમગીઆ એના રાજના,
 ડોલતા એના સિદ્ધાસન દેખાયરે પરદેશી
 —શ્રી કવિ હંસરાજ

૨૫. ખહેનો પ્રત્યે.

ખહેની સ્વરાજ સાથી આવશે રે લોલ
 એનો બતાવુ રાજમાર્ગ જો—ખહેની

* ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત *

પરદેશી કાપડ છાડતા રે લોલ,
 પ્રાપ્તિ સ્વરાજની થાય જો—પ્રહેની
 શુદ્ધ સ્વદેશી વ્રત પાળતા રે લોલ,
 રેડીયાથી આવે સ્વરાજ જો—પ્રહેની
 વ્યસનોને વૈભવ ત્યાગથી રે લોલ,
 સાદાઈ સ્થાપે સ્વરાજ્ય જો—પ્રહેની
 સપ વધાર્યું સહુ દોમમા રે લોલ,
 આવે સ્વરાજ દોડાદોડ જો—પ્રહેની
 દુશ્મન વિરોધીને પ્રેમથી રે લોલ,
 છતી લીધાથી સ્વરાજ જો—પ્રહેની
 અત્યજને બધું ગણ્યે રે લોલ,
 પામો સ્વરાજનો પ્રમાદ જો—પ્રહેની
 હોશે જવાથી જોલમા રે લોલ,
 તૂટે સ્વરાજના મધ જો—પ્રહેની
 બહાલાને જોલમા મોકલ્યા રે લોલ,
 થાય સ્વરાજ્યની મહેર જો—પ્રહેની,
 માતા કાજે પ્રાણ અપતા રે લોલ,
 પામો સદાય સ્વરાજ જો—પ્રહેની

૨૬. રણે વિદાય.

હણુહણુતો હય આરણે, વીરા ! પેગડે પાય ધરોણ !
પેગડે પાય ધરોણ, વીરા ! મુહર્ત સમે આ ખરોણ !
આખમા અજન, રણુરસરજન, ગુજન યુદ્ધગીતોના,
વાકી વાકી ખેરી પાધ પીળી આ, વિધરો નેણુજ કોના ?

વીરા પેગડે પાય ધરોણ ! ૧

તાણી તાણી આ મુઝ છે મરડી, કરડી રહ્યા હોડ રાતા
વારે વારે મુખ મારે ખુખારા ને તડપી રહ્યા પગ તાતા !

વીરા પેગડે પાય ધરોણ ! ૨

દડમડ દડમડ દમભર દોડી, ખૂબ ખૂદો રણુ ખાતે
ચંદુદિશ અસિ ચમકારી બતાવો, શરપણુ ક્ષણુમા તે !

વીરા પેગડે પાય ધરોણ ! ૩

નીરપિતાના નીરઠેયા તે ચૂકશે ક્યમ આ દહાડો ?
વીર રસે રણુકુજ વૃમીને શિરના ફૂલ ઉડાડો ?

વીરા પેગડે પાય ધરોણ ! ૪

ભારતમાત ઉભી ઉબરામા આશિય દે શુભ આજે ?
હણુહણુતો હય વીર ! ચઢો આ, જયજય દુન્દુભિ વાજે !

વીરા પેગડે પાય ધરોણ ! ૫

—શ્રી ખખરદાર.

૨૭. ગુજરાતનો યજ્ઞકુંડ.

દુ ખમા શૂરાંરે, ઓ ગુજરાતી રીરા !
 આવો, પૂરા રે, ખમવા દુ ખના ચીરા !-(દ્રુવ)
 કડકડ ફૂટે કોડ કડાકા, પર્વત ફૂટે ફાટે,
 ઝળઝળા જવાળા વ્યોમ જળાને, ઉભા રહો દૃઢ વાટે ! દુ ખમા
 નથી પડતુ યાહોમ કઝીને આજે અધ શૂરાનુ,
 નથી અખળને દમતુ, આ છે જડચેતનનુ લ્હાણુ દુ ખમા
 સત્યજ પ્રભુના પ્રાણુ અમારા, સત્યજ અગ અમારા,
 સત્યજ રક્ત વહો, અમ નસમા, સત્યજ નત અમ ન્યારા, દુ ખમા
 માયા સૌ ઘર બાર તણી ને સુખની ડોળી દફની,
 અહમશૈર્યના શ્વેત સગ્યા પટ, ના કાયરની કફની, દુ ખમા
 પાય પડયા, વિનવ્યા કઈ કઈ, શુ હૃદયહીણુને રટતુ ?
 હવે પડયા, રગડાયા રણુ ત્યા ના હડતુ, ના હડતુ ! દુ ખમા
 ભારત દુ ખ શિરે અમ લેતા, હૈયા કેમ ન ફૂલે ?
 ઓ ભારત ! નિધિ પાર ઉતરજો, અમ શખઢગને પૂલે ! દુ ખમા
 વાટે ઘાટે છાતી ફાટે, થાય સ્મશાની દુનિયા,
 ન લખ અખે વોમ ડવે પણ પાપુ જૂએ ન મરણીઆ દુ ખમા

++ રાષ્ટ્રીય જરૂઆવળિ ++

એજ અલખની ધૂત અગારી, મૃગે મુખે દુખ સહેતુ
 બેડીની જડ જડના અરિ પણુ આખર રોગે એવુ દુખમા
 કીર્તિ અમોલી ભારત કેરી આજ અમારે હાથે
 એા નીરા ! જગને ભૂલવની આ ગરની ગુજરાને ! દુખમા
 ધર્મક્ષેત્ર એ, કર્મક્ષેત્ર એ - રણક્ષેત્ર અનેરૂ !
 જયજય કોને ભાગ્ય અમદસ એ પુણ્યજ ભારત કેડે ? દુખમા
 દુખમા ગાળે પૂરા રે, સત્ય પ્રેમ રસ'નીરા દુખમા

શ્રી ખખરદાર,

૨૮. વીર બાળાઓનો રાસ.

હા સહુ માથમા, ગુણુ ગાઇએ હિન્દગાતના
 સહુ ગાઇને, બળનીને, જગાડિએ બન્ધુ આપણા

હા સહુ

કરો અસ્ત્ર શસ્ત્ર મજજ સહુ એ તણાવે,
 મ્હડે બન્ધુ રણે આજ એ આપણા રે,

(૬૧)

ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત

ખચીત હતે, લડે ને બન્યુ પ્રીતે,
નાતજન બચ મેલી, નિજ ધર્મકો ભૂલે નહિ,
તો વિજયદેવી જયમાળા અરપે

બન્યુ કદંબા હા સહું

બન્યુ રૂડો રણમહી, કરગુ અબામેવ,
આત્મબળે એ હતો, સ્વરાજ્ય તો તનખેવ

પદ્મી ઉગણી, કરો સખી સુગણી,
મ્મ માતને વધામણી, ઉમગ અનિ આણી,
દેશે આશિષો બાળને હા સહું

—શ્રી જયન્ત.

૨૯. હિન્દદેવીનો વિલાપ.

કોણુ કને ઉર ખોલુ,

આ જ કોણુ કને ઉર ખોલુ ?

હૈયુ બળે, કયા ખોલુ ?

આજ-

સ્વતંત્રતા પર કાપ મૂકાયો,

દીન દશા થઇ મારી,

(૬૨)

++ રાષ્ટ્રીય ગરબાવળિ ++

લક્ષ્મી લૂટાઈ, પરતર નાહી,
થઈ હું બહુ દુ ખિયારી આજ-

બૂખે મરે મુજ બાલ બિચારા
શક્તિ સર્વ હણાઈ

ગયુ તૂર ને શૂર ગયુ સહુ-
હું ખદરિયામાં તણાઈ આજ-

પરફેશીએ વામો કીધો
આ બૂમિમાહિ આતી,

હું ખના હું ગર કીધા ઉભા,
ઉર રડતુ ને સબારી આજ-

ધશ્વર મારી વહારે ધાળે
બાળકનો કર ધરળે,

શક્તિ, મેવા, ચેતન ભરળે
સકટ સહુ સહરળે .. આજ-

૩૦. સ્વામીને વિનતિ.

સ્વામી સુણોને મારી વિનતિરે લોલ,
 જલ જવાની મને હોમ જો—સ્વામી०
 પ્રેમે પધારે તમે જલમારે યોલ,
 સાથે યેના મને જાવ જો—સ્વામી०
 સીતાજી રામજી સાથમાઝે લોલ,
 વેડ્યા દુખો વનવામ જો—સ્વામી०
 દુખો વેડ્યા છે આકરારે યોલ,
 દમયતિએ નળ સાથ જો—સ્વામી०
 અધારી ઓરડીમા પરજેરે લોલ,
 તોપણ ડરીશ નહિ લેશ જો—સ્વામી०
 ધ્રેણર સમ મને બાવજેરે લોલ,
 જલમા રોટલો ને છાશ જો—સ્વામી०
 ચક્રીમા દાણા પીસથુ રે લોલ,
 ગારુ પ્રભુજીના ગીત જો—સ્વામી०
 પ્રાણુ જાગે પણુ ના ડગરે લોલ,
 સાચીશ શિયળ રત્ન જો—સ્વામી०

નવા દડે કેમ એપ્લારે લાલ,
 અર્ધાંગના લ્યો સાથ ને—સ્વામી૦
 એકલડી ઝૂરી મરૂ રે લોલ,
 જેલમા ભગ્નુ પ્રભુ નામ ને—સ્વામી૦
 મુખ દુ ખમા ભાગ મારો રે લોલ,
 પૂરો સ્વામી મારા દ્રોડ ને—સ્વામી૦

૩૧. આમંત્રણ.

હૃદય હૃદયેરે, હૃદય હૃદયે ધરી સ્વદેશ બેહાલ,
 ગાવા ધડીકે ગાન યશના સહુ આવળેરે લોલ
 ભવન ભવનેરે, ભવન ભવને, ફાલ્યો સ્વરાગ્ય ફાલ,
 રૂડા ફાલની પ્રસાદિ જરીકે લાવળેરે લોલ
 ને જૂમિના તત્વથી પોષાયા સહુ પ્રાણ,
 ને જૂમિના સત્વથી, પામ્યા નવલા ગાન
 વાની સ્વમાનની વાડીઓ, હો સખિ શાણી !
 યુજો સ્વતંત્રતાના નાદ, સૌ આવો સખિ શાણી !

* ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર સુરત *

પ્રાણુ પ્રાણુરે, પ્રાણુ પ્રાણુ, બરી સ્વદેશભાવ,
 સહુ માતૃગાન ગાવા ધડીક આવળેરે લોલ
 ને ભૂમિના વસ્ત્રથી ઢકાયે અમ અમ,
 જેના ઉપકાગે અતુલ અમ પર યયા નિ શક !
 કરવા ઉદ્ધાર એ ભૂમિનો ઓ સાહેલી !
 રચો ધરધર સ્વરાજ્યના યજ્ઞ હો શાણી માહેલી—હૃદય
 —શ્રી સીતારામ શર્મા.

૩૨. વીરને વિદાય.

મહારા કેસરબીના કન્ય હો ?
 સિંધાવોળ રણવાટ ટેક
 આભ ધ્રુજે, ધરણી ધમધમે રાજ !
 ઘેરા ઘેરે શખનાદ,
 દુદુભિ બોલે મહારાજના હો !
 સાગતના વીરવાદ,
 મહારા કેસરબીના કન્ય હો !

૧૧ રાષ્ટ્રીય ગરબાવળી. ૧૧

આગણુ રણુધવળ રોપીઓ હો !

કુજર ડોયે દાર,

બીજનોની બિરખલી હો !

ગાળે ગઢ મોઝાર

મહારા કેસરબીના કન્ય હો !

પૂર પડે દેશ દુલતા હો !

ડગમગતી મહોલાત,

કીર્તિ કેરી કારમી, રાજ !

એક અખડિત ભાત

મહારા કેસરબીના કન્ય હો !

નાથ ચડો રણુધોડલેરે,

હુ ઘેર રહી ગૂથીગ,

અખતરવળની સાળી હો !

બર રમુઆ પાડવીશ.

મહારા કેસરબીના કન્ય હો !

સગ સેશે તો સાજ સજી હો !

માથે ધર રણુમહોડ,

ખડમને મડવ ખેલવા,

મારે રણુલીલાના કોડ

મહારા કેસરબીના કન્ય હો !

આવતા ઝલીશ બાણને હો !
 ઢાંચે વાળીશ ધાવ,
 ઢાલ ફૂટે, મારા ઉરમા રાજ !
 ઝલીશ દુરમન દાવ
 મહારા કેમરબીના કન્ય હો !
 એક વાટ રણુવાસનીરે,
 બીજી સિહાસન વાટ,
 ત્રીજી વાટ શોણિતની સરિતે,
 હો ! શૂરના રનાનનો ધાટ
 મહારા કેસરબીના કન્ય હો !
 જયકલગીએ વળજે પીતમ્ ।
 ભીંજ્યુ કાગે ચીર,
 નહિ તો વીરને આશ્રમ મળ્યુ
 હો ! સુરગગાને તીર,
 મહારા કેસરબીના કન્ય હો !
 રાજમુગટ । રણુરાજવી ! હો ।
 રણુધેલા । રણુધીર ।
 અધીરો ઘોડાસો થનગને નાથ !
 વાઘો રણે મહાવીર !
 મહારા કેમરબીના કન્ય હો ।

—શ્રી કવિ ન્હાનાલાલ

૩૩. અહ્મચારિણીઓનુ ગીત.

અમે દેશની કુગારી અહ્મચારિણીરે લોલ
અમે સેવા સાધનારી અહ્મચારિણીરે લોલ
અમે શાંતિ સ્થાપનારી
અમે પ્રેમ પ્રસારનારી
અમે હર્ષ રેલનારી અહ્મચારિણીરે લોલ
અમે સ્નેહ સેવનારી અહ્મચારિણીરે લોલ
અમે પ્રભુની ભજનારી અહ્મચારિણીરે લોલ
અનત યૌવનની વેલ
અખટ આનંદની રેલ
અને અહ્મ ગજવનારી
અહ્મચારિણીરે લોલ

—શ્રી મયૂરકં.

૩૪. સ્વરાજ્યનો ગરબો.

લઘશુ લઘશુ, લઘશુરે, અમે હવે સ્વરાજ્ય લઘશુ,
સ્વરાજ્યનો ઝુડો ફરકાવી, મુક્ત ગુલામીથી થઈશુ રે—અમે

વિદેશી વસ્ત્રનુ દહન કરીને, ખાદી અગે ધરીશુ રે-અમે
મહાસમાની આજ્ઞામા રહીને, કાયદાનો ભંગ કરીશુ રે-અમે
હસતા હસતા જોલમા જાઈશુ, જોલને મહેનજ માનીશુ રે-અમે
કૃષ્ણજન્મનુ સ્થાન છે સુદર અધિક આત્મબળ ધરીશુ રે-અમે
મરનાયે નહિ માગીએ કોને, અડગ સત્યાગ્રહી રહીશુ રે-અમે
સાચી શિખાગણુ ગાંધીજીની અવિનાશી ઉર ધરીશુ રે-અમે

૩૫. હિંદનુ ભવિષ્ય.

માજી હવે ઉજળી થાશે રાત, અધારી આથમી રે લોલ,
વહાણુના વાગે થાશે પ્રભાત, દુષ્પડા જાયે શમી રે લોલ
માજી તારા ધાયલ પૂત સપૂત સૂતેલા જાગશે રે લોલ,
માજી થશે ઝાઝો ઝપાપાત જાતસુખ ત્યાગશે રે લોલ
જાગશે દાન દયાના વીર ધીર વીર જાગશે રે લોલ,
જાગશે સાવજ ચિત્તા વાન કસરી ત્રાડશે રે લોલ
વરસશે સ્વાતિના * નદસાદ આઝાશયી આવશે રે લોલ,
માજી બેઝીયે મોયે મૂલ મોતીડા પાકશે રે લોલ
જાગશે રામ વિનાનામા રામ ગર્ગજર x થશે રે લોલ,
જાગશે જાગશે જાદવચંદ્ર + અંધમ ઉદ્ધારશે રે લોલ
જાગશે કર્ણાવુન થઈ એકે ધનુર્વંદ ધારશે રે લોલ,
જાગશે ભીમ અને ભડભીમ લીધા પણુ પાળશે રે લોલ

જાગશે મેનાડી ભડીંગ પ્રતાપના પશુ ધણુ રે લોલ,
 માછ એને યુગયુગના અપવાસ, કરશે પારણા+ રે લોલ
 જાગશે શિવાજીના સૈન્ય ધરતી ધ્રુમવશે રે લોલ,
 જીતવે કુટુંબના ખેન ફડ ત્યા ધૂળ થશે રે લોલ
 માછ તારી ક્રખના કીર્તિમાન જોરવ ગાજશે રે લોલ,
 માછ તારા દૂધમલ પીશે દૂધ, દૂધ દીપાવશે રે લોલ
 મદ મૃદુ હિમાળાના વાયુ કિતરના વાયા જશે રે લોલ,
 માછ જશે રોગ શોકના થોક રીતળના શાંતિ થશે રે લોલ
 ઝરશે અમીઝરણુ વરમાદ ભૂમિ બિજવશે રે લોલ,
 ક્યારડે ક'પનરનો= પાક કણના અજશી થશે રે લોલ
 માછ એવા મોમાગ્યા વરસાદ કુદનના + વરમશે રે લોલ,
 આવતી સાગરિયાની છોળ રતનચોક ૪ રેલી જશે રે લોલ
 માછ તારો ભાગ્યસવિતા ભર્ગ - સિચનો ચડતો જશે રે લોલ,
 પ્રભુના શરદપુનમના ચદ્ર સમો મધ્ય સ્થબી જશે રે લોલ.
 માછ તારે ભારત ખનશે સ્વર્ગ નદનવન ઝાખા થશે રે લોલ,
 માછ તારો જય જય જય જયકાર જગત ત્રણ ગાજશે રે લોલ

—શ્રી વિહારી.

* નક્ષત્રનું નામ x ગર્વથી ગાજશે + કૃષ્ણ — અપવાસ પછીનું ભોજન
 = કલ્પવૃક્ષ + સોનાના ૪ રત્નોથી બરેલા ચોક ~ 'કાશ

❀ સમાપ્ત ❀

નૂતન યોજના—

ગાંધીવ સાહિત્ય વાટિકા.

ની પ્રત્યેક કુંજમાં સફેદ દૂધ જેવા કાગળ પર છાપેલા બોર્ડ પટ્ટીની મજમૂત બાંધણીનાં એક હજાર પૃષ્ઠનાં ગુજરાતમાં કોઈ નવીજ ઢબ જાળવના વિષયો ઉકેલતાં આશરે પાંચ છ પુસ્તકો અપાશે. એક કુંજનું લવાજમ ટપાલ ખર્ચ સાથે રૂ. સવાચાર. આખી યોજના અન્નર વાંચો અને જરૂર આહુક થઈ તમારા ઘરમાં એક નાનકડી લાયબ્રેરી ઝમાવો.

ખીલ કડાકુટ નહિ, કોઈ જાતની જૂદી કિંમત નહિ, વિ. પિ. ના ખર્ચ નહિ. દરેક પુસ્તક બહાર પડતું જશે તેમ તમને ઘર બેઠાં મળશે.

પ્રથમ કુંજના પ્રથો.

(૧) બોમ્બાયુગનું બંગાળા તૈયાર છે. (૨) હાથ, આસામ તૈયાર છે. (૩) બાળ વિહાર, (૪) કલકત્તાનો કારાગુળ, (૫) પંજાબનું પ્રથમ કાવતરું, વિગેરે.

- ભાઈઓ

અને

બહેનો !

ખાદી પહેરો.

ખાદી એ હિન્દુસ્તાનનો ચક્રિતમંત્ર છે.

